

Segregacja imigrantów w Europie, procesy i wzory przestrzenne

Dr. hab. Prof. Uł Szymon Marcińczak

Seminarium EUROREG, Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych,
Warszawa, 05.03.2026

Plan

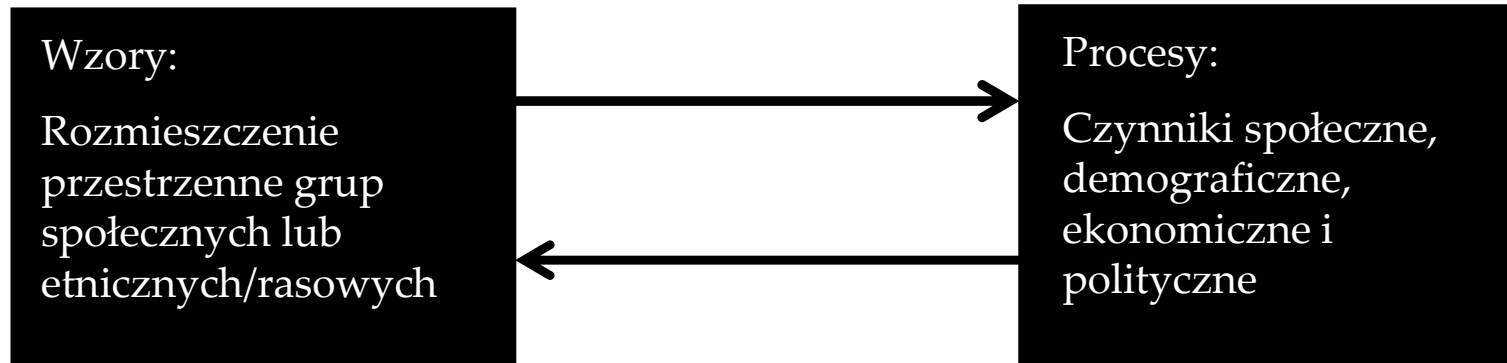
- Wstęp
- Segregacja: definicja i pomiar
- Odrobina historii
- Teorie wyjaśniające segregację imigrantów (rasową/etniczną)
- Segregacja imigrantów w Europie w XXI wieku
- Podsumowanie

Wstęp

- Segregacja:
- Jest obecna w miastach od początku ich istnienia
- Jest zjawiskiem wielowymiarowym (rasa, religia, klasa społeczna, etc.)
- Dotyczy wielu domen życia codziennego (miejsca zamieszkania, pracy, rekreacji, etc.)
- Manifestuje się w wielu skalach przestrzennych
- Zależy od lokalnego kontekstu

Segregacja: definicja i pomiar

Dla celów badawczych zjawisko segregacji
skonceptualizowane jest jako wzory i procesy

Segregacja: definicja i pomiar

- **Segregacja *per se*** – segregacja rozumiana jest jako cecha *miasta lub regionu* i opisywana za pomocą stopnia nierówności w rozmieszczeniu poszczególnych grup społecznych lub etnicznych/rasowych
- **Segregacja jako** *cecha danego sąsiedztwa, dzielnicy*

Segregacja: definicja i pomiar

- **Miary globalne**
- Indeksy segregacji (indeks braku podobieństwa, indeks izolacji i wiele innych)
- Profile segregacji

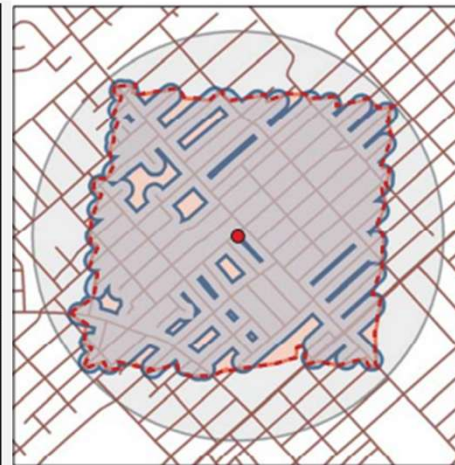
- **Miary lokalne**
- Wskaźniki koncentracji i lokalne miary autokorelacji przestrzennej
- Typologie sąsiedztw

Segregacja: definicja i pomiar

- Kwestia sąsiedztwa – jak operacjonalizujemy interakcje pomiędzy mieszkańcami

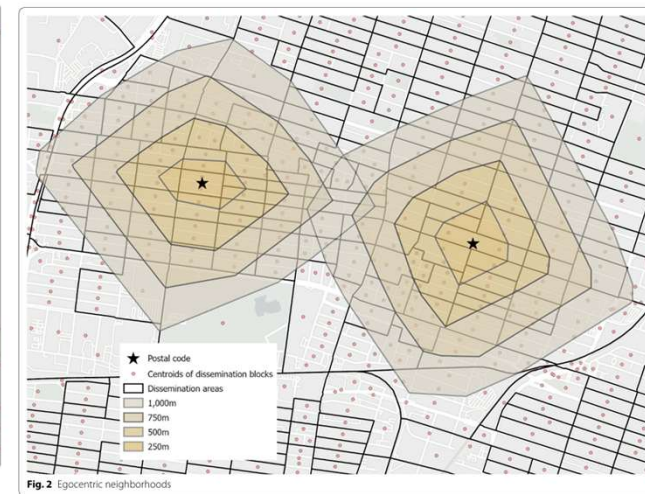
Lee et al. 2018

Modeled using travel "as the crow flies":
Circular buffer
Modeled using travel along roads:
Polygon-based network buffer
Buffered line-based network buffer

Oliver et al. 2007

Rodrigues et al. 2022

Odrobina historii

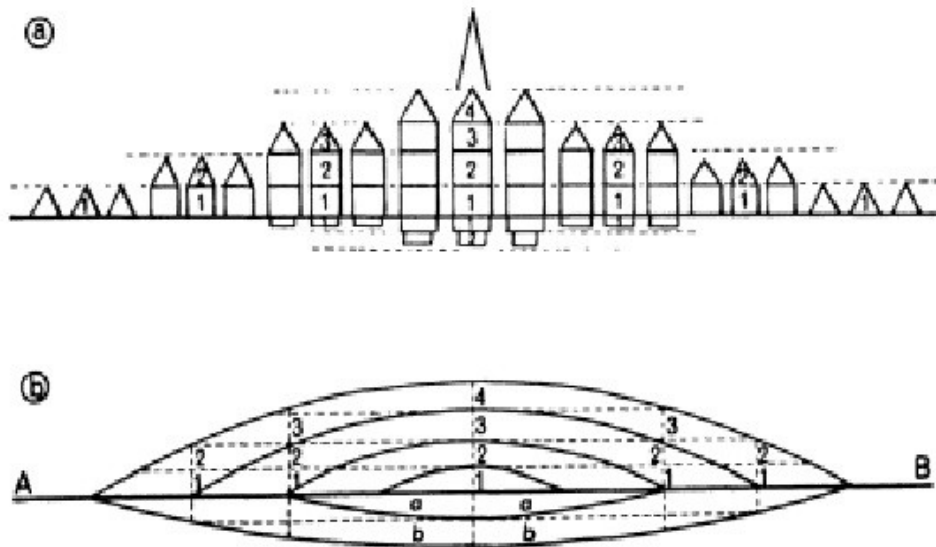
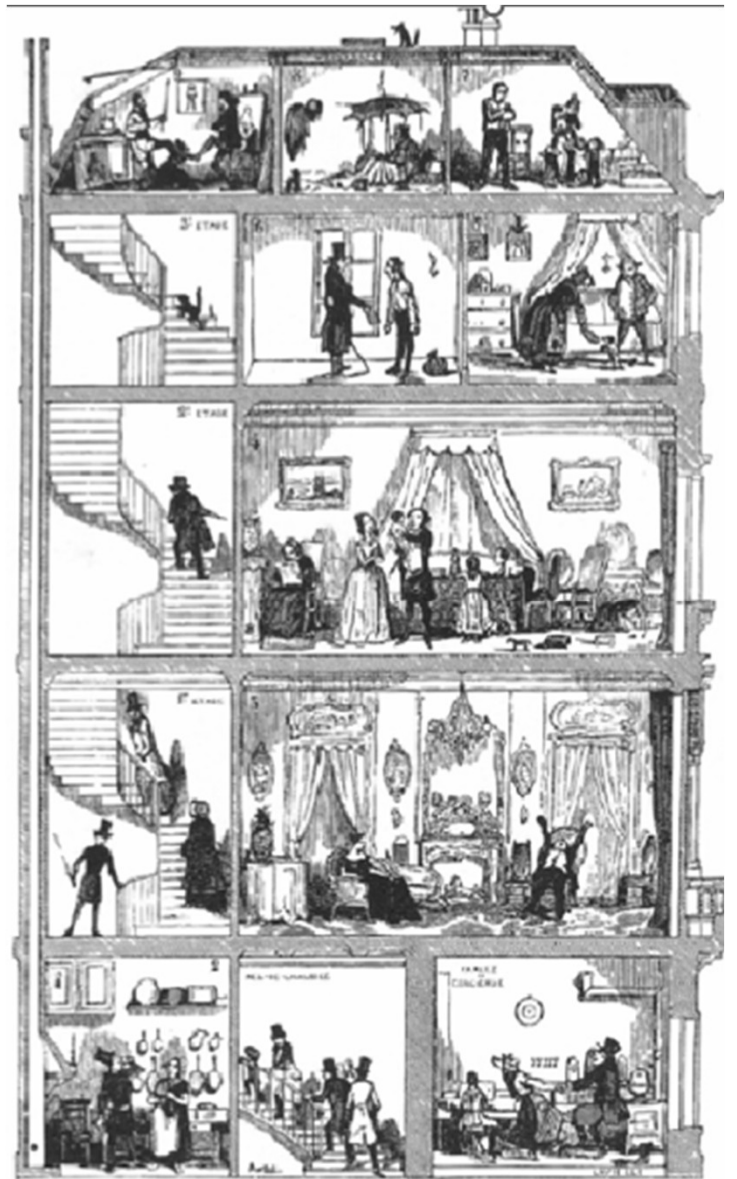

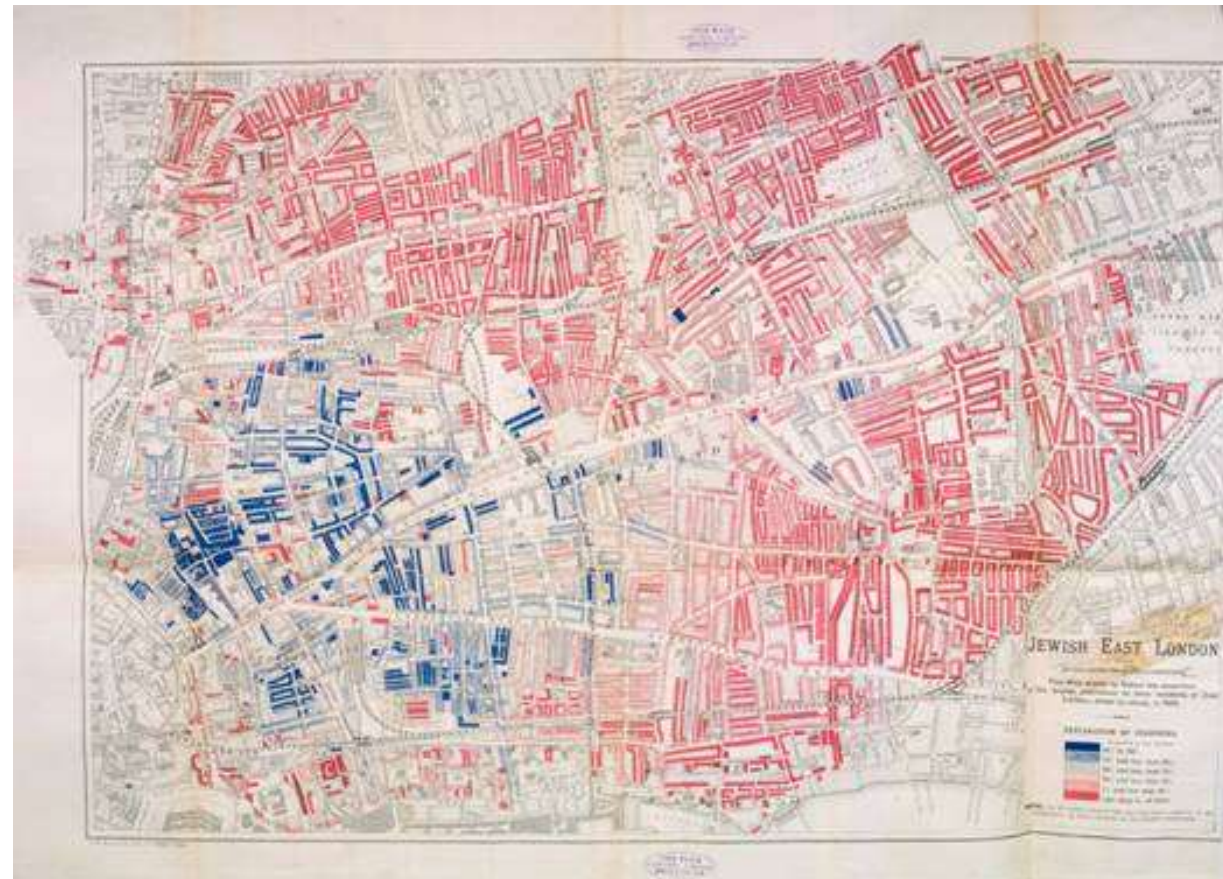
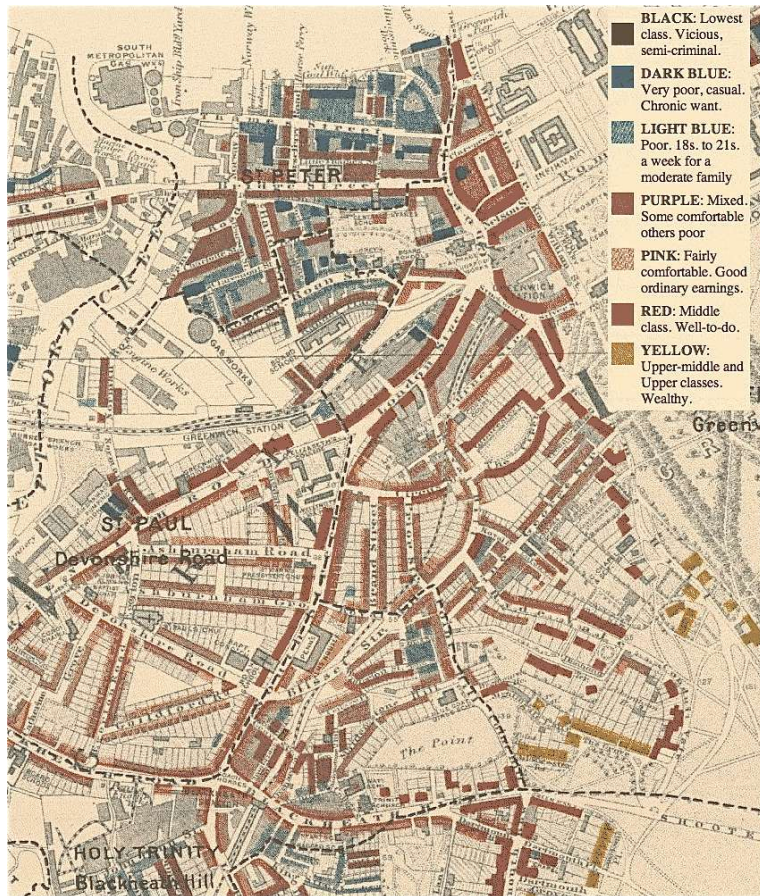
FIG. 1.—Kohl's concept of social space (after Peucker)

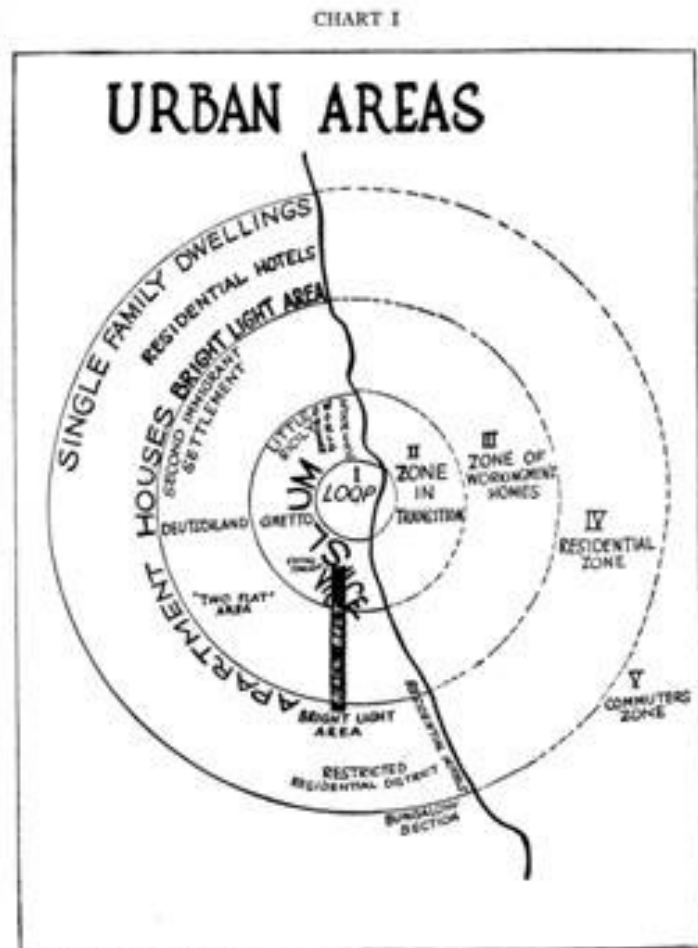
Odrobina historii

Charles Booth – początki badań nad segregacją w latach 1886-1903

Mapy biedy (Poverty maps)

Odrobina historii

From Park and Burgess, "The City"

NATURAL AREAS AND URBAN ZONES

Teorie wyjaśniające segregację rasową/etniczną

- **Teoria asymilacji**
- Asymilacja/integracja jest często rozumiana jako proces obejmujący wiele obszarów, który umożliwia imigrantom osiągnięcie możliwości dostępnych dla grupy przyjmującej oraz uzyskanie włączenia i akceptacji w społeczeństwie przyjmującym (głównym nurcie) (Alba & Foner 2014).

Teorie wyjaśniające segregację rasową/etniczną

- **Klasyczna teoria asymilacji** zakłada, że wraz z długością pobytu w kraju przyjmującym imigranci integrują się z ludnością rodzimą dzięki awansowi społecznemu obejmującemu zatrudnienie, dochody, wykształcenie oraz miejsce zamieszkania.
- **Teoria asymilacji przestrzennej** zakłada, że wraz ze wzrostem statusu społeczno-ekonomicznego imigranci są mniej skłonni do zamieszkiwania w dzielnicach o wysokiej koncentracji mniejszości etnicznych/rasowych, im dłużej przebywają w kraju przyjmującym.

Teorie wyjaśniające segregację rasową/etniczną

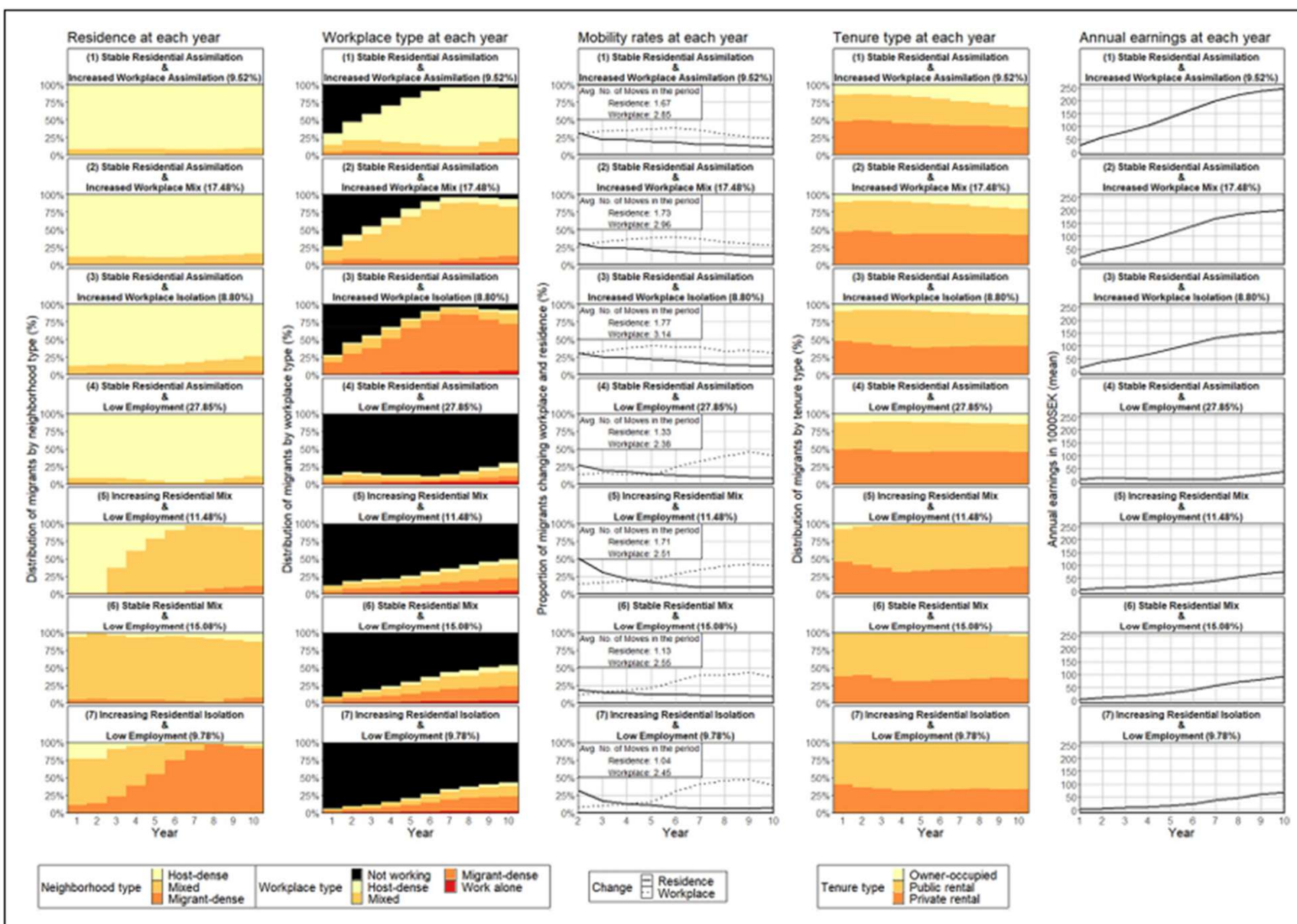
- Płynne włączanie imigrantów do głównego nurtu społeczeństwa (w większości przypadków białej klasy średniej) było krytykowane z kilku powodów.
- Imigranci różnią się pod względem kapitału społecznego i ludzkiego -> ci pochodzący z mniej zamożnych krajów mogą napotykać trudności we wspinaniu się po drabinie społeczno-ekonomicznej w zmieniającej się gospodarce, coraz bardziej opartej na umiejętnościach, przez co pozostają uwięzieni w zdominowanej przez mniejszości podklasie (Portes & Zhou 1993).

Teorie wyjaśniające segregację rasową/etniczną

- Chęć imigrantów do asymilacji przestrzennej jest równie istotna (Bolt & van Kempen 2010).
- Zakres asymilacji/integracji przestrzennej imigrantów zależy od obecności oraz skali praktyk dyskryminacyjnych występujących w kraju przyjmującym.
- Rasizm, uprzedzenia kulturowe oraz wrogie postawy wobec niektórych grup etnicznych i/lub religijnych nieuchronnie utrudniają również proces integracji przestrzennej (Erhkamp 2006; Semyonov & Glikman 2009; Gruner 2010).

Teorie wyjaśniające segregację rasową/etniczną

- **Teoria stratyfikacji** odnosi się do aktorów instytucjonalnych (publicznych) oraz prywatnych — prywatnych właścicieli mieszkań, pośredników nieruchomości, kredytodawców hipotecznych, władz lokalnych i innych — którzy tworzą bariery dla mobilności mieszkaniowej imigrantów w celu utrzymania fizycznej i społecznej separacji dominującej (przyjmującej) populacji od tych uznawanych za niepożądanych (Pais i in. 2012).

Trajektorie segregacji imigrantów w trzech największych miastach Szwecji.
Źródło: Chihaya et al.. (2022)

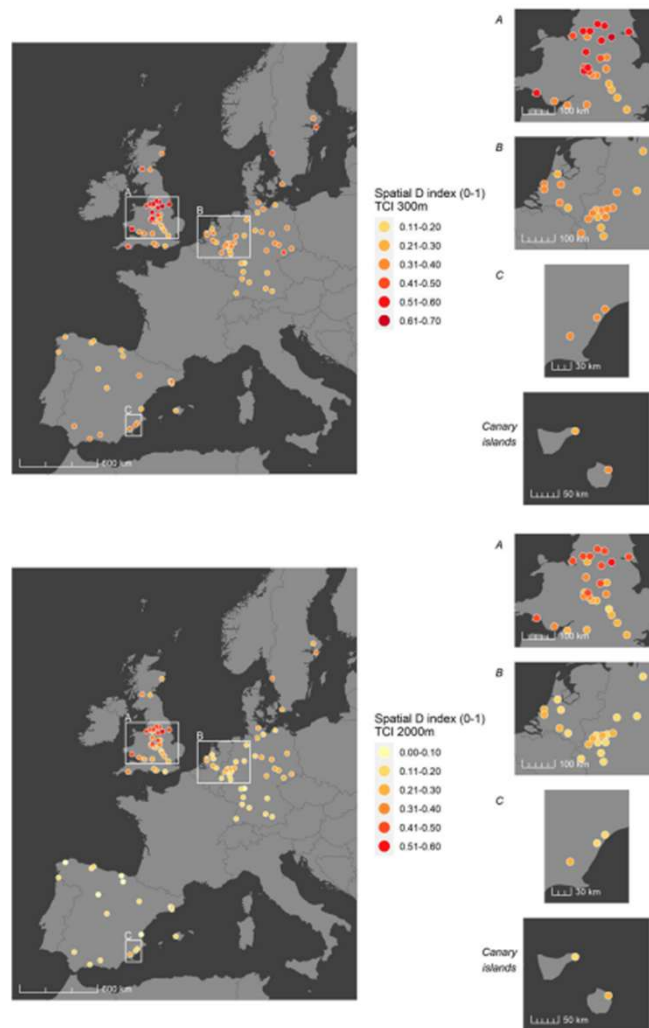
Teorie wyjaśniające segregację rasową/etniczną

- **Czynniki instytucjonalne i makro-strukturalne**
- Rodzaj *welfare regime*: liberalny, korporacjonistyczny, społeczno-demokratyczny, południowo europejski, post-socjalistyczny
- Rodzaj systemu mieszkaniowego (*housing regime*): unitarny i dualny
- Rodzaj modelu integracji imigrantów

Teorie wyjaśniające segregację rasową/etniczną

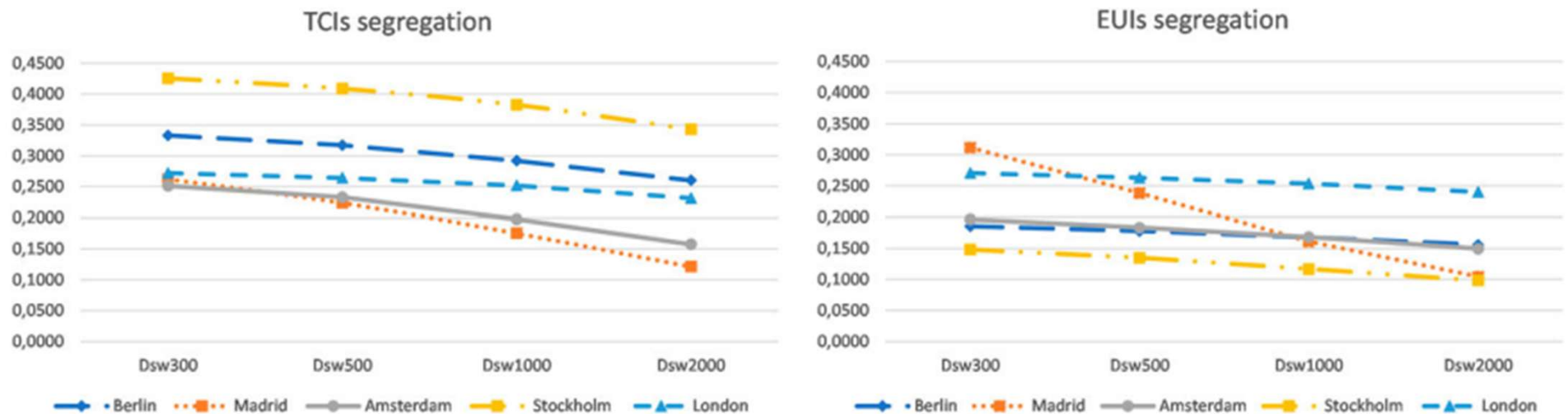
- **Inne czynniki**
- Demograficzne – m.in. różnice w modelu rodziny
- Historia imigracji
- Profil funkcjonalny miasta
- Czynniki fizyczno-geograficzne

Segregacja imigrantów w Europie w XXI wieku

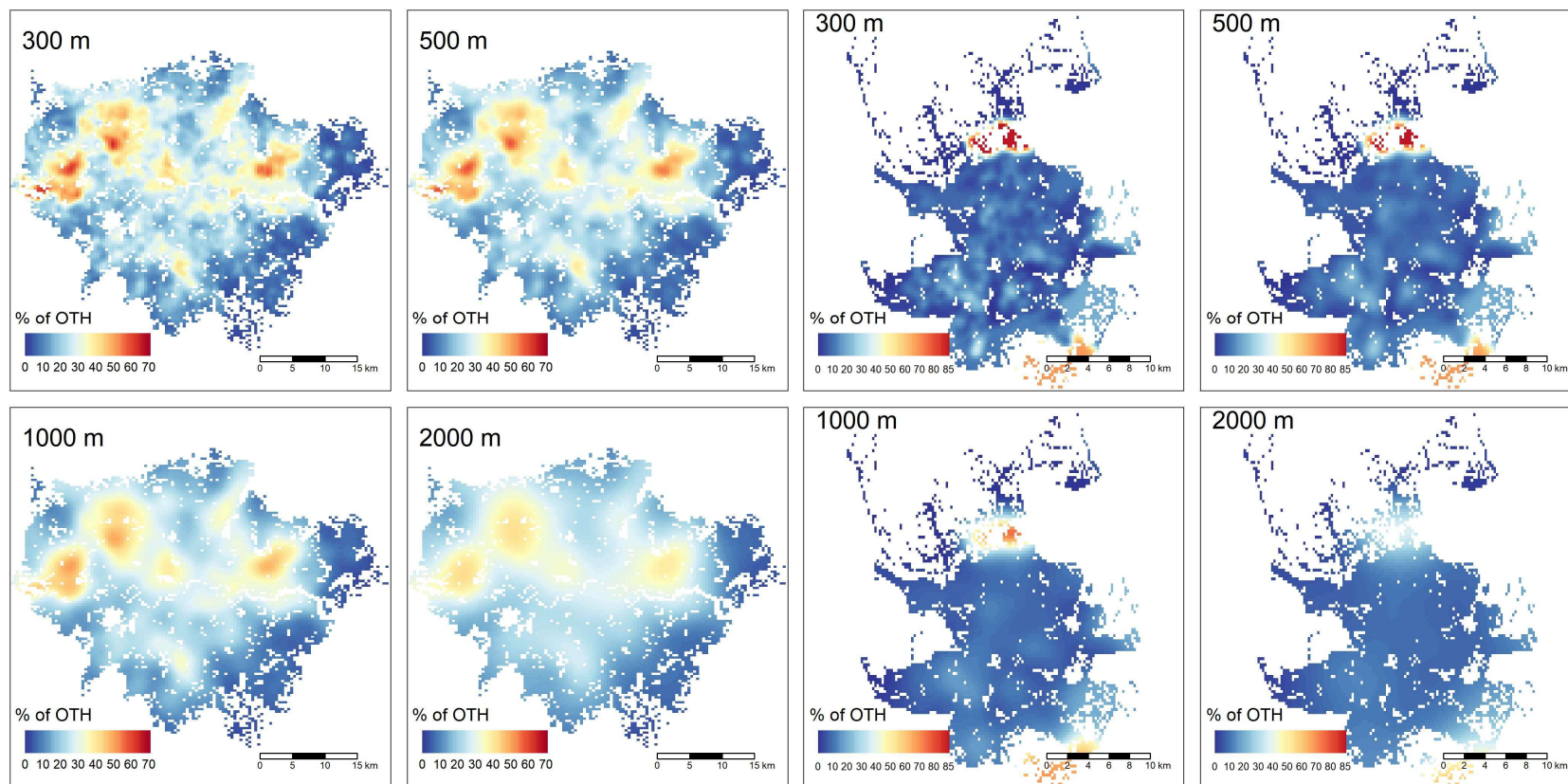
Segregacja przestrzenna imigrantów spoza EU w wybranych miastach Europy w 2011 (D).
Źródło: Marcińczak et al. (2021)

Segregacja imigrantów w Europie w XXI wieku

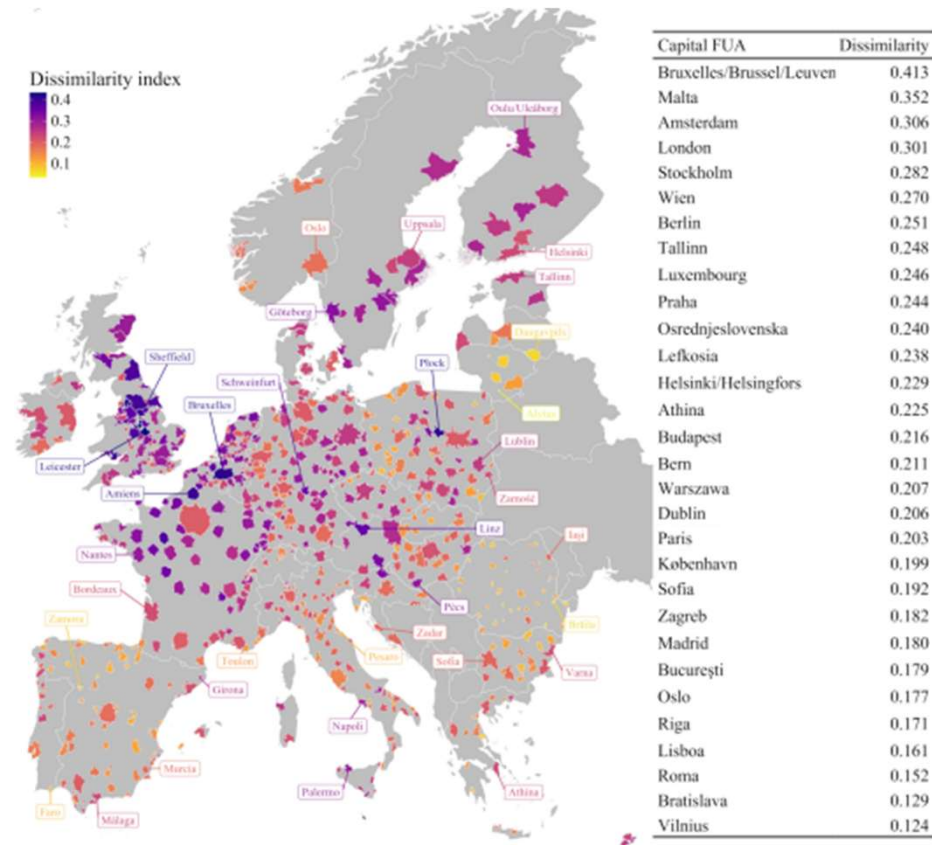
Segregacja przestrzenna imigrantów spoza EU w Amsterdamie, Berlinie, Londynie, Madrycie i Sztokholmie w 2011 (D).
Źródło: Marcińczak et al. (2021)

Segregacja imigrantów w Europie w XXI wieku

Koncentracja przestrzenna imigrantów spoza EU w Londynie i Madrycie w 2011 (D).
Źródło: Marcińczak et al. (2021)

Segregacja imigrantów w Europie w XXI wieku

Segregacja przestrzenna imigrantów w wybranych obszarach funkcjonalnych w Europie w 2021 (D).
Źródło: Ruttenauer (2025)

Podsumowanie

- Poziom segregacji imigrantów w Europie jest wciąż niższy niż w Ameryce Północnej
- Nie ma jednoznacznych dowodów na wzrost poziomu segregacji w latach 2010.
- Jednak różnice w poziomie segregacji imigrantów pomiędzy krajami i miastami (regionami miejskimi) w Europie są znaczne

Podsumowanie

- Kontekst krajowy (rozumiany jako zbiór czynników instytucjonalnych) jest konsekwentnie najważniejszym czynnikiem w wyjaśnianiu poziomu segregacji w miastach Europy
- Profile funkcjonalne miast, a także wielkość i charakterystyka społeczno-demograficzna ośrodków miejskich także odgrywają istotną rolę w kształtowaniu poziomu segregacji imigrantów w Europie

Dziękuję za uwagę